

Sygn. akt IV CSK 196/10

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 grudnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Iwona Koper

SSA Jan Kremer

w sprawie z powództwa M. J.

przeciwko S. W.

o ochronę praw autorskich,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 9 grudnia 2010 r.,

skargi kasacyjnej powoda

od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 23 września 2009 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

M. J., po sprecyzowaniu żądania, wniósł o zobowiązanie S. W. do dokonania bliżej opisanych zmian we wznoszonym przez niego budynku oraz do zmiany projektu jego ogrodzenia. Zarzucił, że projekt budynku wnoszonego przez pozwanego w W. przy ul. M. powiela z nieistotnymi zmianami projekt, według którego wzniesiony został

przez niego budynek mieszkalny położony w W. przy ul. R., do którego to projektu przysługują mu autorskie prawa majątkowe. Wskazał, że istnienie tej ostatniej okoliczności wynika z umowy o prace projektowe zawartej przez niego w dniu 15 lipca 2001 r. z pracownią architektoniczną „Biuro P.(...)” z siedzibą w K., dołączonej do pozwu.

Pozwany nie uznał powództwa. Nie kwestionując przysługiwania powodowi autorskich praw majątkowych do projektu architektonicznego, według którego wzniesiony został jego budynek, podniósł, że inwestycja, którą on realizuje, wykonywana jest na podstawie innego projektu architektonicznego i nie narusza autorskich praw majątkowych związanych z projektem, zgodnie z którym wzniesiony został budynek powoda.

Sąd Okręgowy w S. ustalił, że projekt architektoniczny budynku wzniesionego przez powoda wykonali architekci J. D. i Z. G. z pracowni „Biuro P.(...)” z siedzibą w K. Projekt architektoniczny budynku wznoszonego przez pozwanego, na podstawie umowy zawartej przez niego w dniu 15 listopada 2002 r. z „Pracownią architektoniczną J. G.” z siedzibą w W., wykonali architekci J. G. i Z. G. Okoliczności charakteryzujące oba projekty nie wykazują cech oryginalnej twórczości, natomiast są wyrazem tworzenia w jednym stylu, tzw. stylu preriowym, rozpowszechnionym w Ameryce w latach 30-tych XX wieku przez F.L. Wrighta. Przyjmując, że „w procesach o naruszenia autorskich praw majątkowych na powódzie ciąży obowiązek wykazania, że jest uprawniony do utworu, że wspólne elementy jego utworu oraz wytworu niematerialnego rozpowszechnianego przez pozwanego mają charakter twórczy oraz..., że elementy twórcze zostały przeniesione właśnie z jego utworu do dzieła naruszającego”, Sąd Okręgowy uznał, iż pozwany nie dokonał bezprawnego naruszenia praw autorskich jakie przysługują powodowi i wyrokiem z dnia 19 marca 2009 r. oddalił powództwo.

Apelację powoda od tego wyroku, kwestionującą prawidłowość przebiegu postępowania i oceny dowodów a także zasadność merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, czego dotyczyły zarzuty naruszenia przepisów postępowania oraz art. 1 oraz art. 17 w zw. z art. 41 i 79 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.; dalej – „pr.aut.”), Sąd Apelacyjny oddalił wyrokiem z dnia 23 września 2009 r. Sąd ten stwierdził, że wyrok Sądu pierwszej instancji ostatecznie odpowiada prawu, chociaż nie z przyczyn wywiedzionych w jego pisemnych motywach. Uznał, że Sąd Okręgowy bezkrytycznie przyjął w ślad za powodem, iż przysługują mu autorskie prawa majątkowe

do projektu wzniesionego przez niego budynku. Tymczasem materiał zebrany w sprawie nie dawał podstawy do przyjęcia za udowodnione twierdzenie powoda o przysługiwaniu mu autorskich praw majątkowych do projektu wykonanego przez architektów J. D. i Z. G.; nie byli oni stroną umowy zawartej przez powoda w dniu 15 lipca 2001 r., a brak jest pisemnego dowodu (art. 53 Pr. aut.) stwierdzającego przeniesienie przez nich autorskich praw majątkowych na pracownię architektoniczną będącą stroną tej umowy. Kwestię tą, jako dotyczącą prawa materialnego, Sąd Apelacyjny wziął pod uwagę z urzędu.

Od wyroku Sądu Apelacyjnego skargę kasacyjną wniósł powód. Podstawami skargi są: naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 8 ust. 3 i art. 79 ust. 1 Pr. aut. w zw. z art. 6 k.c. oraz naruszenie przepisów postępowania – art. 230, 231, 378 oraz art. 386 § 4 w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 176 Konstytucji. Skarżący wniósł o uchylenie obu wyroków wydanych w sprawie i przekazanie jej do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej albo drugiej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Prawidłowo Sąd Apelacyjny przyjął, że w sprawie o ochronę autorskich praw majątkowych do powoda należy wykazanie, że przysługują mu te prawa i że kwestia ta, dotycząca legitymacji procesowej, należy do sfery prawa materialnego. Zasadne jest także stanowisko Sądu Apelacyjnego co do tego, że sąd drugiej instancji nie jest związany zarzutami apelacji dotyczącymi naruszenia prawa materialnego i uprawniony jest do rozstrzygnięcia sprawy na podstawie samodzielnie zastosowanego prawa materialnego (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., mająca moc zasady prawnej, III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Sąd drugiej instancji może wszakże tak postąpić tylko wówczas, gdy materiał procesowy stanowiący podstawę orzekania na to pozwala.

W rozpoznawanej sprawie powód powołał się na to, że przysługują mu autorskie prawa majątkowe do projektu architektonicznego, na dowód czego dołączył do pozwu umowę z dnia 15 lipca 2001 r. zawartą z pracownią architektoniczną (z H. P.), w której stwierdzone zostało zobowiązanie do przeniesienia na niego tych praw w zakresie ich jednorazowej realizacji (§ 2 umowy). Trafnie Sąd Apelacyjny dostrzegł, że nie jest to jednakże dowód wystarczający do stwierdzenia przejścia na powoda praw przysługujących architektom, którzy byli twórcami projektu i nie byli stroną umowy zawartej z powodem. Jednakże w sytuacji, gdy pozwany nie uznał powództwa z tego

względu, że twierdził, iż nie naruszył autorskich praw majątkowych powoda, ale nie zarzucił, iż prawa te powodowi nie przysługują, Sąd Okręgowy władny był na podstawie art. 230 k.p.c. przyjąć fakt przysługiwania powodowi autorskich praw majątkowych za przyznany. Wprawdzie w uzasadnieniu wydanego przez ten Sąd wyroku nie został powołany wymieniony przepis jako podstawa ustalenia przysługiwania powodowi autorskich praw majątkowych. Wszakże z tego, iż po pierwsze, brak jest w tym uzasadnieniu stwierdzenia, popartego odpowiednim wywodem, z którego wynikałoby, że Sąd przyjął, iż powód nie udowodnił przysługiwania mu autorskich praw majątkowych bądź ustalił fakt nieprzysługiwania powodowi tych praw, a po drugie, iż jako okoliczność uzasadniająca oddalenie powództwa wskazał jedynie niewykazanie bezprawnego naruszenia tych praw przez pozwanego, należy wnosić, że podstawą faktyczną wyroku jest ustalenie przysługiwania powodowi autorskich praw majątkowych i że jego podstawą jest art. 230 k.p.c. Należy zauważyć, że można by też utrzymywać, iż ustalenie to zostało dokonane z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c. Zarzutu naruszenia art. 230 k.p.c. ani art. 233 § 1 k.p.c. odnośnie wymienionego ustalenia apelacja powoda jednakże nie zawiera i Sąd Apelacyjny, wobec związania go zarzutami apelacji dotyczącymi naruszenia przepisów postępowania (por. powołaną wyżej uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego), nie był władny do zakwestionowania prawidłowości tego ustalenia.

Stosowanie prawa materialnego zdeterminowane jest ustaleniami faktycznymi dokonanyymi w sprawie. Ustalenie, że powodowi przysługiwały autorskie prawa majątkowe przesądza przyjęcie, że przysługuje mu roszczenie o ochronę tych praw i że powód ma legitymację procesową w sprawie o ich ochronę. Przyjęcie przez Sąd Apelacyjny, wbrew ustaleniu dokonaneemu przez Sąd pierwszej instancji, które nie tylko że nie zostało skutecznie podważone w apelacji ale w ogóle nie zostało objęte jej zarzutami, iż powód nie udowodnił, że przysługują mu autorskie prawa majątkowe – co uzasadnia oddalenie powództwa – nastąpiło z mającym istotny wpływ na wynik sprawy naruszeniem art. 378 § 1 w związku z art. 230 i 233 § 1 k.p.c. Sprawia to, że skarga kasacyjna jest zasadna.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.